

SEBUTAN BAHASA CHINA MELALUI SISTEM Pinyin

TONG SEM-TING
Universiti Kebangsaan Malaysia

SINOPSIS

Kertas ini bertujuan memperkenalkan secara ringkas penggunaan Sistem Pinyin dalam sebutan Bahasa China. Kertas ini membincangkan bagaimana abjad-abjad Latin dapat digunakan untuk mewakili sukukata (yang meliputi sukukata awal dan sukukata akhir) dalam Bahasa China. Juga ditunjukkan peraturan-peraturan ejaan, empat nada, dan peraturan-peraturan untuk membubuh lambang-lambang nada itu.

SYNOPSIS

This paper aims at introducing briefly the use of the Pinyin System in representing the pronunciations of the Chinese Language. It deals with the use of the Latin alphabets to represent the Chinese syllables (which includes initials and finals). It also shows the spelling rules, the four tones and the rules for placing the tone signs.

I. PENDAHULUAN

Seringkali dikatakan bahawa bacaan Bahasa China amat susah. Mungkin terdapat sedikit kebenaran dalam kenyataan ini. Apakah kesusahan-kesusahan dalam pembelajaran Bahasa China? Bahasa China bukanlah bahasa fonetik. Bahasa ini diwakili oleh sebilangan besar bentuk tulisan (*characters*)@. Sebutan serta bentuk setiap bentuk tulisan itu perlulah dipelajari dan diingati. Kebanyakan bentuk tulisan ini terdiri daripada banyak garis (*strokes*). Bentuk tulisan ini bukan sahaja susah ditulis, tetapi susah juga dikenali dan disebut.

Kesusahan-kesusahan ini sudah lama disedari khasnya oleh para pendidik di negeri China. Sejak awal abad ini, banyak cadangan telah dikemukakan untuk membentuk semula bahasa ini. Salah satu dari cadangan-cadangan itu ialah rayuan untuk mencipta satu set skrip fonetik yang dapat menggantikan bentuk tulisan tradisional.

Sejak tahun 1956, kerajaan negeri China telah mengambil tindakan pertama untuk membentuk semula bahasanya dengan proses merengaskan setengah-setengah bentuk tulisan yang biasa digunakan sehari-hari dengan mengurangkan seberapa mungkin bilangan garis dalam setiap bentuk tulisan itu. Variasi-variasi bagi bentuk tulisan yang sama juga di-

hapuskan supaya setiap bentuk tulisan hanya diwakili oleh satu lambang saja. Proses ini dinamakan "Perengkasian Tulisan". Pada tahun 1958, tindakan kedua diambil untuk memperkenalkan satu program fonetik bagi Bahasa China dengan menggunakan abjad-abjad Latin. Ini dikenali sebagai "Program *Hanyü Pinyin*" (atau dengan lebih ringkasnya, *Pinyin*).

Di bawah ini diperkenalkan cara-cara bagaimana sistem *Pinyin* ini dapat digunakan dalam sebutan Bahasa China.

II. SUKUKATA

Dalam Bahasa China, sebutan setiap bentuk tulisan (*character*) merupakan satu sukukata (*syllable*). Biasanya, penyebutan sukukata Bahasa China terdiri daripada dua bahagian:

- i) *shēng* (sukukata awal)
- ii) *yùn* (sukukata akhir)

Shēng ialah bunyi pada permulaan sebuah sukukata. Bunyi ini dikenali sebagai "konsonan awal" (*beginning consonant*) dan diwakili oleh abjad-abjad yang berikut:

b, p, m, f, d, t, n, l, g, k, h, j, q, x, z, c, s, zh, ch, sh, r.

Yùn merupakan bahagian sukukata terkemudian dari *shēng*, dan terdiri daripada 3 jenis:

- i) vokal (*vowel*): *a, o, e, ê, i, u, ü, er*
- ii) Vokal bergabung (*diphthong and trithong*):
ai, ei, ao, ou, ia, iao, ie, iou (iu), ua, uo, uai, uei (ui), ue.
- iii) Vokal dengan penghujung sengau (*vowel with nasal ending*):
an, en, ang, eng, ong, ian, in, iang, ing, iong, uan, uen, uang, ueng, üan, ün.

Cara sebutan ataupun bunyi bagi *shēng* dan *yùn* dapatlah ditunjukkan dalam jadual-jadual yang berikut. Sejauh boleh, bunyi dalam Bahasa Malaysia digunakan dalam ruangan "Petunjuk" untuk mensifatkan bunyi abjad-abjad Bahasa China itu. Pada kes-kes di mana tiada bunyi dalam Bahasa Malaysia yang sesuai untuk menunjukkan bunyi abjad-abjad Bahasa China itu, maka bunyi dalam Bahasa Inggeris digunakan seperti yang diletakkan di dalam kurungan.

i) *Shēng* (Sukukata Awal)

<i>Abjad Pinyin</i>	<i>Simbol Fonetik Antarabangsa</i>	<i>Petunjuk (Isyarat)</i>
b	[b]	pekan
p	[p']	(person)
m	[m]	Melayu
f	[f]	(further)
d	[d]	tegas
t	[t']	(terminal)
n	[n]	negeri
l	[l]	lelaki
g	[g]	kebun
k	[k']	(courtesy)
h	[x]	helai
j	[dʒ]	ciciran
q	[tʃ]	(chilly)
x	[ɕ]	sikap
z	[dʒ]	(reads)
c	[ts']	(that's)
s	[s]	(sound)
zh	[dʒ]	(large)
ch	[tʃ]	(cherish)
sh	[ʃ]	(shirt)
r	[z]	(breeze)

ii) *Yùn* (Sukukata Akhir)

<i>Abjad Pinyin</i>	<i>Simbol Fonetik Antarabangsa</i>	<i>Petunjuk (Isyarat)</i>
a	[a]	api
o	[o]	orang
e	[ə]	emas
ê	[ɛ]	elok
i	[i]	ikan
u	[u]	ubah
ü	[y]	(seperti ü dalam Bahasa Jerman)
(er)	[ɛr]	(i+u) cermin
ai	[ai]	pakai
ao	[au]	kalau
an	[an]	makan

ang	[aŋ]	kadang
ei	[ei]	Mei
en	[ən]	benda
eng	[əŋ]	engkau
ou	[ou]	(old)
ong	[uŋ]	tolong
ia	[ia]	yakin
ie	[ie]	(yes)
iao	[iau]	beliau
iu	[iou, iu]	kayu
ian	[iaen]	kemudian
in	[in]	mungkin
iang	[iaŋ]	siang
ing	[iŋ]	masing
iong	[iuŋ]	bersiang
ua	[ua]	kuasa
uo	[uo]	kuorum
uai	[uai]	sesuai
ui	[uəi, ui]	kui
uan	[uan]	tuan
un	[uən, un]	kebum
uang	[uaŋ]	peluang
üe	[yɛ]	ü [~] eh
üan	[yan]	ü [~] an
ün	[yn]	ü [~] n

Jadi, untuk membina satu sukukata, dua komponen bunyi (*sound components*), biasanya *shēng* dan *yùn*, dirangkaikan. Di bawah ini diberi contoh-contoh struktur sukukata dan perhubungannya dengan *shēng* serta *yùn*:

<i>Shēng</i>		<i>Yùn</i>	=	<i>Sukukata</i>	<i>Makna</i>
b	+	an	=	ban	kelas (<i>class</i>)
m	+	a	=	ma	emak (<i>mother</i>)
f	+	ei	=	fei	terbang/melayang (<i>to fly</i>)
d	+	ong	=	dong	timur (<i>east</i>)
t	+	ing	=	ting	mendengar (<i>to listen</i>)
c	+	ai	=	cai	mengagak/meneka (<i>to guess</i>)
s	+	an	=	san	tiga (<i>three</i>)
zh	+	ong	=	zhong	tengah (<i>middle, central</i>)
ch	+	e	=	che	kenderaan (<i>vehicle</i>)
ch	+	uang	=	chuang	tingkap (<i>window</i>)
sh	+	u	=	shu	buku (<i>book</i>)

j	+	ia	=	jia	keluarga (<i>family</i>)
q	+	üan	=	quan	bulatan (<i>circle</i>)
x	+	in	=	xin	baru (<i>new</i>)
g	+	ao	=	gao	tinggi (<i>high/tall</i>)
k	+	ai	=	kai	membuka (<i>to open</i>)
h	+	ei	=	hei	hitam (<i>black</i>)

Namun, *yùn* dapat menjadi satu sukukata dengan sendirinya, tetapi *shēng* tidak dapat berbuat demikian. Ini dapat ditunjukkan dalam jadual berikut:

<i>Sukukata</i>	<i>Shēng</i>	<i>Yùn</i>
a	—	a
o	—	o
e	—	e
ê	—	ê
yi*	—	i
wu*	—	u
yu*	—	ü
er	—	er
ai	—	ai
ei	—	ei
ao	—	ao
ou	—	ou
ya*	—	ia
yao*	—	iao
ye*	—	ie
you*	—	iou
wu*	—	ua
wo*	—	uo
wai*	—	uai
wei*	—	uei
yue*	—	üe
an	—	an
en	—	en
ang	—	ang
eng	—	eng
yan*	—	ian
yin*	—	in
yang*	—	iang
ying*	—	ing
yong*	—	iong
wan*	—	uan

wen*	—	uen
wang*	—	uang
weng*	—	ueng
yuan*	—	üan
yun*	—	ün

III. PERATURAN EJAAN

Penggunaan Sistem *Pinyin* dalam ejaan Bahasa China adalah tertakluk kepada peraturan-peraturan yang berikut:

1. Apabila satu sukukata bermula dengan vokal *i*, *i* itu ditukar kepada *yi* jika *i* itu tidak disambung dengan vokal lain dan ditukar kepada *y* jika *i* itu disambung dengan vokal lain.

i	→	yi
ia	→	ya
ie	→	ye
iao	→	yao
iou	→	you
ian	→	yan
in	→	yin
iang	→	yang
ing	→	ying
iong	→	yong

2. Apabila satu sukukata bermula dengan vokal *u*, *u* itu ditukar kepada *wu* jika ia berdiri sendiri dan ditukar kepada *w* jika ia disambung dengan vokal lain (*u* tidak pernah disambung dengan konsonan).

u	→	wu
ua	→	wa
uo	→	wo
uei	→	wei
uai	→	wai
uan	→	wan
uen	→	wen
uang	→	wang
ueng	→	weng

3. Apabila satu sukukata bermula dengan vokal *ü*, *ü* itu ditukar kepada *yu* (dengan ketiadaan dua titik di atas *ü*).

ü	→	yu
üe	→	yue

üan	→	yuan
ün	→	yùn

4. a) Vokal ü, jika dirangkai di hadapannya dengan konsonan *j*, *q* dan *x*, ditulis sebagai *u* dengan ketiadaan dua titik di atasnya, iaitu:

<i>ju</i>	<i>qu</i>	<i>xu</i>
-----------	-----------	-----------

b) Vokal ü, jika dirangkai di hadapannya dengan konsonan *l* dan *n*, ditulis dengan dua titik di atasnya, iaitu:

<i>lü</i>	dan	<i>nü</i>
-----------	-----	-----------

5. *iou*, *uei* dan *uen*, apabila dirangkai di hadapan dengan *shēng*, abjad pertengahannya digugur, supaya menjadi *iu*, *ui* dan *un* masing-masing. Misalnya:

<i>n+iou</i>	=	<i>niou</i>	→	<i>jiu</i>
<i>x+iou</i>	=	<i>xiou</i>	→	<i>xiu</i>
<i>g+uei</i>	=	<i>guei</i>	→	<i>gui</i>
<i>y+uen</i>	=	<i>yuen</i>	→	<i>yun</i>

6. *zh*, *ch*, *sh*, *r*, *z*, *c* dan *s*, apabila berdiri sendiri sebagai sukukata, ditambahkan dengan *yun -i*, supaya menjadi satu sukukata.

<i>zh</i>	→	<i>zhi</i>
<i>ch</i>	→	<i>chi</i>
<i>sh</i>	→	<i>shi</i>
<i>r</i>	→	<i>ri</i>
<i>z</i>	→	<i>zi</i>
<i>c</i>	→	<i>ci</i>
<i>s</i>	→	<i>si</i>

7. *er*, apabila digunakan sebagai hujung sukukata, ditulis sebagai *r*. Ini dinamakan "Retroflex" *r*. Misalnya:

<i>huā</i>	+ <i>er</i>	→	<i>huār</i>	bunga (<i>flower</i>)
<i>nǎ</i>	+ <i>er</i>	→	<i>nǎr</i>	mana? (<i>where?</i>)

Retroflex *r* ini digunakan dengan luasnya oleh penduduk-penduduk di kawasan Peking dalam sebutan. Retroflex *r* ini, apabila dirangkai di hadapan dengan satu *yùn*, menjadi satu sukukata khas. Di antaranya, terdapat perkataan-perkataan yang *yùn*nya ditambahkan dengan retroflex *r*, ada juga perkataan-perkataan yang *yùn*nya digugurkan akhirnya apabila disambung dengan retroflex *r*.

a) Retroflex *r* di belakang vokal *a, e, i, o, u* dan *ü*:

mǎ	+	r →	mǎr	kuda (<i>horse</i>)
gē	+	r →	gēr	lagu (<i>song</i>)
xiǎoji	+	r →	xiǎojír	ayam kecil (<i>chicken</i>)
shānpō	+	r →	shānpōr	curaman gunung (<i>hill slope</i>)
mào	+	r →	màor	topi (<i>hat</i>)
yú	+	r →	yúr	ikan (<i>fish</i>)

b) Retroflex *r* di belakang *ai, ei, ui, an, en* dan *in*:

hái	+	r →	hár	kanak-kanak (<i>children</i>)
wèi	+	r →	wèr	bau (<i>taste</i>)
yídùì	+	r →	yídùr	sepasang (<i>a pair</i>)
yidiǎn	+	r →	yidiǎr	sedikit (<i>a little</i>)

c) Retroflex *r* di belakang *zhi, chi, shi, ri, zi, ci* dan *si*:

shì	+	r →	shèr	hal (<i>affairs</i>)
tiēsī	+	r →	tiēsēr	benang besi (<i>wire</i>)

d) Retroflex *r* di belakang *ng*.

huāpíng	+	r →	huāpíngr	pasu bunga (<i>flower-vase</i>)
---------	---	-----	----------	-----------------------------------

8. ê, apabila berdiri sendiri, ditulis dengan sepenuhnya sebagai ê. Tetapi, ditulis sebagai *e* jika dirangkai dengan abjad lain. Misal:

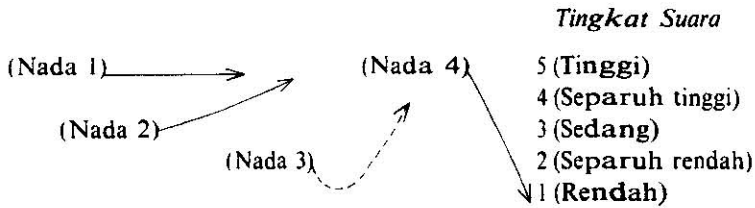
	ê	eh! (<i>eh!</i>)
jiē	→ jiē	jalan raya (<i>street</i>)
xiē	→ xiē	menulis (<i>to write</i>)
quē	→ quē	kurang (<i>lack</i>)
xuē	→ xuē	belajar (<i>to learn</i>)
yuē	→ yuē	bulan (<i>moon, month</i>)

Dalam Bahasa China, terdapat sejumlah 403 sukukata atau bunyi seperti yang dijaduakan di bawah:

IV. EMPAT NADA

Dalam sebutan Bahasa China, terdapat 4 nada dasar bagi setiap suku-kata. *Nama*, *lambang* (*sign*) dan *tingkat suara* (*pitch*) bagi setiap nada dasar itu adalah seperti yang dijaduakan di bawah ini:-

<i>Nada</i>	<i>Nama</i>	<i>Lambang</i>	<i>Tingkat Suara</i>
1	Yīn	—	5-5 (tinggi rata)
2	Yáng	/	3-5 (tinggi naik)
3	Shàng	∨	2-1-4 (turun naik)
4	Qù	∖	5-1 (turun laju)

Misal:

<i>Nada 1</i>	<i>Nada 2</i>	<i>Nada 3</i>	<i>Nada 4</i>
bā	ba	bǎ	bà
mēi	méi	měi	mèi
kāi	kái	kǎi	kài
hēn	hén	hěn	hèn
chāng	cháng	chǎng	chàng
wān	wán	wǎn	wàn

Sukukata-sukukata yang berstruktur sama, jika nadanya berbeda, merupakan erti-erti (dan bentuk tulisan juga) yang berlainan. Oleh yang demikian nada sangat penting dalam sebutan Bahasa China dan nada haruslah diucapkan dengan betul. Yang berikut ialah contoh-contoh mengenai perbezaan nada:

- Set 1: bāo membungkus/membalut (*to wrap*)
 báo tipis/nipis (*thin*)
 bǎo kenyang (*full, to eat one's fill*)
 bào surat khabar (*newspaper*)
- Set 2: shū buku (*book*)
 shú masak (*ripe*)
 shu mengira (*to count*)
 shù pokok/pohon (*tree*)
- Set 3: jiē jalanraya (*street*)
 jié bersih (*clean*)
 jiē kakak (*elder sister*)
 jiè meminjam (*to borrow*)

- Set 4: fēi terbang (*to fly*)
 féi gemuk (*fat*)
 fēi penjahat (*bandit*)
 fèi paru-paru (*lungs*)
- Set 5: wān membengkokkan (*to bend*)
 wán habis (*finished*)
 wǎn lewat (*late*)
 wàn 10 ribu (*10 thousand*)
- Set 6: yān rokok (*tobacco*)
 yán garam (*salt*)
 yǎn mempertunjukkan (*to perform*)
 yàn menyemak (*to examine*)

Juga perlu ditambahkan bahawa selain daripada keempat-empat nada dasar yang telah diperkenalkan, terdapat juga satu nada yang diucap dengan suara lemah dan pendek. Ini disebut *Qīngyīn* (Nada Ringan). Nada ringan ini ditunjukkan dengan lambang “o” atau tanpa sebarang lambang langsung. Misalnya:

a) Nada 1+Nada Ringan

tāmèn	mereka (<i>they, them</i>)
jintiàn	hari ini (<i>today</i>)
gōngrén	buruh (<i>labourer</i>)
jìhui	peluang (<i>opportunity, chance</i>)

Nada 2+Nada Ringan

xuéshēng	penuntut (<i>student</i>)
péngyǒu	kawan (<i>friend</i>)
míngtiān	esok (<i>tomorrow</i>)
háizi	kanak-kanak (<i>children</i>)

c) Nada 3+Nada Ringan

nimèn	awak semua/anda (<i>you</i>)
zǎoshàng	pagi (<i>morning</i>)
wǎnshàng	malam (<i>night evening</i>)
yǐzi	kerusi (<i>chair</i>)

d) Nada 4+Nada Ringan

tàiyàng	matahari (<i>sun</i>)
yuèliàng	bulan (<i>moon</i>)

tànshi	tetapi (<i>but</i>)
kùshi	cerita (<i>story, narrative</i>)

Lambang nada ditempatkan secara mengikuti peraturan-peraturan tertentu seperti yang tersebut di bawah ini:

1. Apabila satu sukukata mempunyai hanya satu vokal (yaitu *a, o, e, ê, i, u* atau *ü*) sahaja, maka lambang nadanya diletakkan di atas vokal itu. Misalnya:

fáng	bilik/rumah (<i>room/house</i>)
dòng	timur (<i>east</i>)
hén	sangat (<i>very</i>)
chē	kenderaan (<i>vehicle</i>)
shū	buku (<i>book</i>)
yu	hujan (<i>rain</i>)
é	angsa (<i>goose</i>)

2. Apabila lambang nada diletakkan di atas vokal *i*, maka titik *i* itu digugurkan. Misalnya:

xīn	baru (<i>new</i>)
yī	baju/pakaian (<i>clothes</i>)
yīn	suara/bunyi (<i>sound</i>)
jìn	masuk (<i>to enter</i>)

3. Apabila satu sukukata mempunyai 2 vokal, lambang nadanya diletakkan di atas vokal pertama jika vokal pertama itu bukan *i, u* atau *ü*. Misalnya:

zǎo	awal/pagi (<i>early/morning</i>)
máo	rambut (<i>hair</i>)
lái	datang/mari (<i>come</i>)
tài	terlalu (<i>too</i>)
bēi	cawan/gelas (<i>cup/glass</i>)
gòu	cukup (<i>enough</i>)

4. Apabila satu sukukata mempunyai 2 vokal dan vokal yang pertama itu adalah *i, u* atau *ü*, maka lambang nadanya diletakkan di atas vokal yang kedua. Misalnya:

jiā	keluarga (<i>home, family</i>)
nián	tahun (<i>year</i>)
xiǎng	memikir (<i>to think</i>)
xiōng	ganas (<i>fierce</i>)

xiē	menulis (<i>to write</i>)
huā	bunga (<i>flower</i>)
guó	negara/negeri (<i>country, nation</i>)
duǎn	pendek (<i>short</i>)
chuāng	tingkap (<i>window</i>)
yuán	taman (<i>garden</i>)

5. Selaras dengan peraturan 3 dan 4, jika vokal dalam sesuatu sukukata adalah *iu* atau *ui*, lambang nadanya diletak di atas vokal yang kedua. Misalnya:

huì	boleh (<i>able to</i>)
duì	betul (<i>correct</i>)
liù	enam (<i>six</i>)
qiú	bola (<i>ball</i>)

6. Apabila satu sukukata mempunyai 3 vokal (jenisnya hanya *iao* atau *uai* sahaja), lambang nadanya diletakkan di atas vokal bertempat pertengahan, iaitu yang kedua. Misalnya:

xiǎo	kecil (<i>small</i>)
jiāo	mengajar (<i>to teach</i>)
kuài	cepat (<i>quick</i>)
huài	buruk (<i>bad</i>)

V. KESIMPULAN

Sekarang, dengan adanya program atau sistem *Pinyin* ini, bunyi-bunyi bagi bentuk tulisan China dapat disampaikan (*communicated*) secara lisan atau bertulis. Program ini amat berguna dan berfaedah untuk orang-orang bukan China yang ingin mempelajari Bahasa China, khususnya aspek lisan bahasa itu.

Catatan Bawah:

- @ Adalah ditaksir sejumlah kira-kira 50,000 bentuk tulisan terdapat dalam Bahasa China dan di antaranya lebih kurang 5,000 yang digunakan sehari-hari.
- * Kejadian-kejadian khas ini dapat diterangkan dalam peraturan ejaan 1, 2 dan 3 di bahagian III yang berikut.

